

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ I. P.**, bývajúceho v H. **2/ G. P., rod V.**, bývajúcej v H. zastúpených JUDr. J. L., advokátom v T., proti odporkyňiam **1/ I. M., rod P.**, bývajúcej v T., **2/ E. Č., rod P.**, bývajúcej v H. zastúpeným Mgr. M. U., advokátom v T., **o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 22C 246/2009, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trenčíne z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 4NcC 17/2010, takto

r o z h o d o l :

1. Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. O. L., JUDr. A. B., JUDr. I. M., JUDr. B. Č., JUDr. V. Š., JUDr. A. Z., JUDr. A. R., Mgr. Z. Holúbková, JUDr. E. Z., JUDr. E. Z., JUDr. G. J., JUDr. S. M., JUDr. V. H., JUDr. E. Vašková, JUDr. J. F., JUDr. E. Z., JUDr. R. H., JUDr. M. P., JUDr. D. L., JUDr. D. E., JUDr. J. M., JUDr. J. J., JUDr. F. K. a JUDr. P. T. **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 4NcC 17/2010 (veci Okresného súdu Trenčín sp. zn. 22C 246/2009).

2. Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. J. K., JUDr. R. Vranka, JUDr. N. Č., JUDr. S. H., JUDr. O. G., a JUDr. O. S. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 4NcC 17/2010 (veci Okresného súdu Trenčín sp. zn. 22C 246/2009).

O d ô v o d n e n i e

Odporkyne 1/, 2/ prostredníctvom svojho právneho zástupcu písomným podaním doručeným Okresnému súde Trenčín 5. mája 2010 namietali popri zaujatosti sudcov Okresného súdu Trenčín aj zaujatosť sudcov Krajského súdu v Trenčíne a to z dôvodov, že

navrhovateľka 2/ pracovala približne 10 rokov ako zamestnanec Okresného súdu Trenčín vo funkcii asistentky sudcov Okresného súdu Trenčín a v súčasnosti pracuje viacero rokov na Krajskom súde v Trenčíne na vedúcom administratívnom pracovnom mieste, švagriná navrhovateľky 2/ v súčasnosti pracuje na Okresnom súde Trenčín. Vzhľadom na uvedené skutočnosti majú pochybnosti o nezaujatosti zákonného sudcu, všetkých sudcov Okresného súdu Trenčín a všetkých sudcov Krajského sudu v Trenčíne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súde v Trenčíne (§ 16 ods. 1 tretia veta O. s. p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní vecí, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právnu relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to :

1. k veci, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo
2. k účastníkom konania, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k ním, alebo
3. k zástupcom účastníkov konania, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávaní veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej nožnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorého slovenský preklad bol vyhlásený v oznámení

Federálneho ministerstva zahraničných vecí pod č. 209/1992 Zb., ďalej len „dohovor“) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom. Súvislosťou medzi súdom, ktorý je založený na zákone, a jeho nezávislosťou, ako to vyjadruje článok 6 ods. 1 prvá veta dohovoru („každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu“), garantuje tento dohovor v celoeurópskom rozmere súčasne sudcovskú nezávislosť aj právo na zákonného sudcu. Ústavná úprava súdnej a inej právnej ochrany v Slovenskej republike garantuje obdobne vyjadrené právo na spravodlivý proces [čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., ďalej len „listina“; čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uverejnenej pod č. 460/1992 Zb., ďalej len „ústava“, ktoré články dávajú každému možnosť (právo) domáhať sa /zákonom/ ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v /zákonom/ určených prípadoch na inom orgáne /Slovenskej republiky/], do ktorého tiež zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny; čl. 48 ods. 1 ústavy, ktoré články postulujú, že nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi a že príslušnosť súdu ustanoví zákon). Ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadruje zhodu (totožný zámer) na sudcovskú nezávislosť a právo na zákonného sudcu s právnym režimom podľa dohovoru (v obsahu týchto práv podľa dohovoru a podľa ústavy nemožno vidieť zásadnú odlišnosť). Potom platí, že v určitej právnej veci má rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento *zákonný sudca* by sa už v ďalšom priebehu konania - pokiaľ by k tomu nebol daný zákonný dôvod - meniť nemal. Inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, ktorý predstavuje výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu, stanovuje, aby zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov bol zákonný sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Sledovaný cieľ, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

Nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlišiť. Nestrannosť definovaná aj ako

neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné

z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokúvania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať "sine ira et studio", teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného

správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatost' dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. O. L., JUDr. A. B., JUDr. I. M., JUDr. B. Č., JUDr. V. Š., JUDr. A. Z., JUDr. A. R., Mgr. Z. H., JUDr. E. Z., JUDr. E. Z., JUDr. G. J., JUDr. S.M., JUDr. V. H., JUDr. E. V., JUDr. J. F., JUDr. E. Z., JUDr. R. H., JUDr. M. P., JUDr. D. L., JUDr. D. E., JUDr. J. M., JUDr. J. J., JUDr. F. K. a JUDr. P. T. uviedli vo svojich písomných vyjadreniach, že sa cítia byť zaujatí pre priateľský vzťah k navrhovateľke 2/; JUDr. A. Z. navyše aj pre svoj priateľský vzťah k odporkyni 1/ a JUDr. D. L. aj pre vzťah k zástupcovi navrhovateľov, keďže ide o jej manžela.

Najvyšší súd Slovenskej republiky so zreteľom na deklarované blízke osobné vzťahy vymenovaných sudcov Krajského súdu v Trenčíne (uvedených vo výroku 1. tohto rozhodnutia), t.j. z dôvodu ich priateľstva s navrhovateľkou 2/ a u dvoch z týchto sudcov ešte aj pre ďalšie blízke osobné vzťahy, ako už boli spomenuté, ktoré vzťahy sú relevantné z hľadiska ustanovenia § 14 ods.1 O.s.p., týchto sudcov vylúčil z prejednávania a rozhodovania danej veci.

Sudca JUDr. O. S. v písomnom vyjadrení uviedol, že sa vo veci necíti zaujatým. Sudcovia JUDr. J. K. a JUDr. R. V. (predseda a podpredseda súdu) vo svojich písomných vyjadreniach uviedli, že sa cítia byť zaujatí, lebo navrhovateľka 2/ je ich podriadenou a dlhodobo ju poznajú. Sudkyňa JUDr. N. Č. sa cítila byť zaujatou preto, lebo navrhovateľku 2/ osobne pozná, prichádza s ňou pracovne denne do styku. Sudcovia JUDr. S. H. a JUDr. O. G. uviedli, že sa cítia byť zaujatí, lebo navrhovateľku 2/ osobne poznajú.

Z uvedených vyjadrení vyplýva, že sudcovia JUDr. J. K., JUDr. R. V., JUDr. N. Č., JUDr. S. H. a JUDr. O. G. nachádzali svoju subjektívnu zaujatosť v profesionálnom, resp. pracovnom vzťahu k navrhovateľka 2/, ktorá je zamestnaná na tom istom súde. Tento vzťah však - rovnako ako vzťah medzi sudcami navzájom - je založený na profesionalite. Chýba tu preto objektívny základ nimi konštatovanej zaujatosti. Pokiaľ by totiž z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či takýto sudcovia (poznajúci navrhovateľku 2/ zo spoločného pracoviska, kde pracovne spolu prichádzajú do styku) budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by to vlastne, že *vylučne* pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami a zamestnancami súdu (obdobne tiež medzi sudcami navzájom) prezumuje vo všeobecnosti porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti a takéto prekročenie uvedení sudcovia vo svojich *opakovaných* vyjadreniach netvrdili, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o nezaujatosti týchto sudcov. Až v prípade, že by uvedený vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, pôjde totiž o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda vtedy by išlo o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí. Vzťahy medzi sudcami a zamestnancami súdu (obdobne ako vzťahy medzi sudcami navzájom), ktoré však bežný pracovný a kolegiálny rámec neprekračujú [t. j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa sudcovia a zamestnanci súdu navzájom poznajú, pretože pôsobia na rovnakom súde a prichádzajú aj spolu pracovne do styku], nemajú samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí týkajúcej sa takéhoto zamestnanca súdu. Iba tá skutočnosť, že určitá vec sa týka zamestnanca súdu, ku ktorému majú sudcovia len profesionálny, pracovný vzťah, nemôže preto založiť pomer predpokladaný ustanovením § 14 ods. 1 O.s.p. Pokiaľ JUDr. J. K. a JUDr. R. V. poukazovali aj na vzťah nadriadenosti k navrhovateľke 2/ z titulu ich funkcií (predseda a podpredseda súdu), ani táto skutočnosť na uvedených záveroch nič nemení. Sudcu vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí o. i. vzťah (stav) určitej (napr. ekonomickej) závislosti – v danom prípade takýto vzťah nie je ani tvrdý; samotný uvedený profesionálny a pracovný vzťah a to bez zreteľa, či /len/ v pozícii sudcu alebo /aj/ v pozícii funkcionára súdu (treba poznamenať, že i plnenie tejto úlohy, resp. funkcie je podmienené neoddeliteľným statusom sudcu), nie je dôvodom pre jeho vylúčenie.

Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. J. K., JUDr. R. V., JUDr. N. Č., JUDr. S. H., JUDr. O. G., a JUDr. O. S., ktorí sú vymenovaní vo výroku 2. tohto rozhodnutia, vo svojich vyjadreniach nepotvrdili existenciu právne relevantného vzťahu vylučujúceho sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. A keďže ani zo spisu nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by spochybňovali ich nezaujatosť, rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že títo sudcovia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. augusta 2010

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Hrčková Marta